

24

DEN BERGTAGNA

TSB A 54

A

SVA Dep. Allmogevisbok från Blekinge. Inskreven på 1810-talet (Jonsson I, s. 101 n. 96).

- 1 Jungfrun hon skulle sig åt ottesången gå,
– för tiden jörs mig lång, –
så jeck hon dän vägen som höga bärget låg,
– för jag wet att sorjen är tung.
- 2 Hon klapar uppå bärget mäd sina fingrar små.
sti up du bärgakonung och drag låsarna jfrå.
- 3 Bärgakonung up gienom dörena språng,
så att spikarna di losna och låsarna di sång.
- 4 här hafwer jag warjt i otta runo år.
och födit siu söner och en dotter så bål.
- 5 För eder wil jag gifwa en tuna mäd guld,
om jag kan få tala med min far och mor så hul.
- 6 Och wil du mig gifwa en tuna med gul,
så skal du få tala mäd din far och mor så hul,
- 7 Jungfrun hon sig jnom Dörena snek.
Hänas Fader och moder mäd Bljda ögon ser.
- 8 Wad hafwer du warit en så långan en tid.
Som jag dig icke mäd mina ögon set.
- 9 I bärget har jag warit j otta runo år.
och födit siu söner och en dotter så bål.
- 10 Bärgakonung sig jnom dörena snek.
Wad är dät för et tal som ni har emelan er.
- 11 För jnte så talar jag något ont om er.
jag bara omtalar huru dant jag haft hos er.
- 12 Bärgakonung klapar jungfrun på rosenröda kind.
så att blodet dät uppå dörena stänk.
- 13 För Paka dig åt bärget där du har warit för.
jag där skal blifwa och där skal du wa.
- 14 Kära du min dotter blanda mig et glas mäd miö.
– för tiden jörs mig lång, –
därj skal jag drjka mig sälfwer till dö
– för jag wet att sorjen är tung.

Anmärkning*Omkvädena utskrivna i alla strofer.**Slutomkvädet: att saknas i str. 5; sorjen str. 9 sorjen 12:1 klapar ändrat från Konung; jungfrun ms jungfrun; kind ms tind*

B

Efter en kvinna i A. A. Afzelius' hemtrakter (Gudhems hd) i Västergötland. Upptecknad av Afzelius sommaren 1811. *Ba*: KVHAA Göt. Förb. vissaml., s. 47–48 (text), GA 1 (mel.). Textutskriften gjord av Afzelius själv med påskriften "Uppläst på stämman den 16 Febr. 1812" (Jonsson I, s. 407–408). En avskrift gjord av L. F. Rääf finns i KB Vs 2:3, s. 131. Texten tryckt som GA 1 [:I]. *Bbc*: Skillingtryck 1833 och 1834 (= DgFT 37: 1–2; se Jonsson I, s. 615). Baserade på GA 1 [:I].

Ba

Måttligt Långsamt

Och Jungfrun hon skulle sig dt ottesången gå;

- Tiden görs mig lång, -

så gick hon den vägen, dt höga berget låg.

- Men jag vet att sorgen är tung.

(14)

- 1 Och Jungfrun hon skulle sig till Ottesången gå
- Tiden görs mig lång -
Så gick hon den vägen, der höga berget låg;
- Men jag vet att sorgen är tung.
- 2 Hon klappa på Bergadör'n med fingrarna små
»Statt upp du store Bergakung dra låsen ifrå
- 3 Bergkungen drog den låsen ifrå
Så bar han skön Jungfrun till silkessången blå
- 4 Så var hon i berget i åtta runda år
Fick sönerna sju och en dotter så bård
- 5 Jungfrun hon gångar sig för Bergakungen stå
»Ack gifve jag finge till moder min hemgå

- 6 »Å nog kan du hem till din moder få gå
Blott att Du ej vill nämna sju barnen de små
- 7 Så redo de sig den vägen allt fram
Och Bergakungen stannade och hon gångar fram
- 8 Och när som hon kom på sin kära moders gård
Ute för henne Huld modren månd' stå
- 9 »Å hvar har du varit så långan en tid
»Du hafver väl varit uti Rosende lid
- 10 »Å intet har jag varit uti Rosende lid
»I Berget har jag varit så långan en tid
- 11 »I Berget har jag varit dessa åtta långa år
»Der har jag födt sju söner och en dotter så bård

- 12 Bergakungen in genom dörrena steg
»Hvi står du här och talar så mycket ondt om mig
- 13 »Å intet har jag talat något ondt om dig
»Men väl om det goda du gjorde emot mig
- 14 Hårdt slog han till henne på blekan liljekind
Så blodet det stank på snörekjorteln fin
- 15 Packa dig på dörren och lät det ske fort
Å aldrig skall du komma inför din Moders port
- 16 »Farväl min kära Fader! farväl min hulda Mor
»Farväl min kära syster Farväl min kära Bror.
- 17 »Farväl du höga himmel! Farväl Du gröna jord!
Nu reser jag till berget, der Bergakungen bor
- 18 Så gingo de sig öfver mörkan långan skog
Hon bitterligen gret men Bergakungen log
- 19 Så gingo de Berget sex gånger omkring
Så öppnades dörren och de stego in
- 20 Ung dotteren framsatte rödan gullstol,
O hvilten Er här min sorgbebundna Mor

- 21 »Å hämtan mig in de glasen med mjöd
»Derur vill jag dricka mig sjelfvom till död
- 22 Och första dricken hon af mjödglasen drack
– Tiden görs mig lång –
Dess ögon de lyckas och hjertat det brast
– Men jag vet att sorgen är tung.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i alla strofer.

- 1:1 Och tillskrivet i marginalen
3:2 han står över struket had; blå står över struket gå
14:1 henne står över struket Jungfrun
14:2 stank ändrat från stänk
16:1 hulda står över struket kära
17:1 höga ms hoga
22:1 dricken står över struket glaset

Bbc

Avvikelser från Ba i Bbc

Str. 7 saknas.

- 1:1 till Ottésängen: åt Ottésängen
1:2 der: åt
2:1 klappa: klappade
2:2 store: höga; dra: drag
3:1 Och upp steg Bergakungen, drog låsen ifrå
3:2 bar: har; skön Jungfrun till: den bruden i
5:2 jag: att jag
6:1 Å: Och
8:2 Huld modren månd' stå: huld-moderen står
9:1 Å: Och
9:2 Du hafver: Nu hafver du
10:1 Å intet: Och inte
11:1 dessa: i
11:2 dotter så: så dotter; bålld: båld
12:1 dörrena: dörren

- 13:1 Å intet: Och inte
13:2 gjorde: gjort
14:1 Hårdt: Så; till saknas
15:1 lät: låt
15:2 Å: Och
16:1 Fader: Far
18:1 gingo: redo; mörkan långan: den mörka långa
20:1 rödan gullstol: den röda guldstol
21:1 Å: Och
21:2 sjelfvom: sjelfwan
22:2 Dess: Hennes; lyckas: lycktes

Anmärkning

Omkvädena återgivna i alla strofer.

Bb:

- 19:1 gånger tr. gången
21:2 sjelfwan tr. sjelfwan

C

KB Vs 2:1, s. 559–560 (text), KB S 163 (Drake) nr 59 (mel.). Östergötland eller Småland. Textutskrift gjord av Augusta Fredrika von Hartmansdorff, mel. troligen upptecknad av C. V. Westerling 1811 (Jonsson I, s. 348–351). Tryckt som SF 142.

Och jungfrun hon gick sig till otte - sång,

(3)

- löf och hallon - quist; -

(5)

Så tog hon den vägen som minst var lång,

(7)

- Ty hon bär en hjertelig ån - ger.

(9)

(11)

- 1 Jungfrun hon gick sig åt ottensång
– Löf och Hallonqvist. –
Så tog hon den vägen som minst var lång.
– Ty hon bär en Hjertelig ånger.
- 2 Och när som hon kommer mitt upå skog
En granner herre för henne stod.
- 3 Och kära min jungfru ni var ej så brå
Ni hinner väl fram till kyrkan ändå.
- 4 Den herren tog jumfrun uti sin hand
Så ledde han henne åt Bärjet fram.
- 5 Och Bärgekungen gick dät Bärjet omkring
Och Bärjet dät öppnas och Båda gick in
- 6 Uti Bärjet var hon i tvänne år
hon tyckte dät var som hon kommit i går
- 7 Och jumfrun hon talte till Bärgekungen så
Och får jag nu hem till min moder gå
- 8 Och nog skall du till din moder få gå hem
Men du får intet nämna mitt namn.
- 9 Och jumfrun hon gick till sin moders gård
Och ute för henne hennes Moder står.
- 10 Du var nu välkommen min dotter till mig
Hvar hafver du varit så länge från mig.
- 11 Och jag hafver varit i Rosengård
Och plockat så många Rosor små.
- 12 Hvi är du så blek om Rödan Blomkinn
Hvi är du så Blå under ögonen din
- 13 Jag kan intet dölja sanningen för er
Älfven i Bärjet har lockkat mig.
- 14 Och modren slog dotteren på Blekan kind:
Hvi ville du dölja sanningen för mig.
- 15 Och rådt som hon nämde dessa ord
Näcken han skälf inne för henne stod.
- 16 Och är nu vår gärning uppenbar
Så får du intet längre vara här kvar.
- 17 Och kära min fru sörj ej för edert Barn
hon skall ej lida nöd fast jag henne har.
- 18 Och älfven han bockade sig för dess mor
Och tag nu afsked af Fader och mor.
- 19 Och älfven tog jumfrun uti sin hand
Så ledde han henne åt Bärjet fram
- 20 Och älfven han gick dät Bärjet omkring
Och bärjet dät öppnades och Bägge gick in
- 21 Och jumfrun hon satte sig på Rödan guldstol
Hon var så sorgsen i sinom mod.
- 22 Och älfven tog fram dät guldhornet Röd
Här ur skall du dricka både vin och mjöd
- 23 Den första dryck hon ur hornet tog
Hon glömde bort himmel hon glöm[de bort] jord.
- 24 Den andra dryck hon ur hornet tog
Hon glömde bort månen hon glöm[de bort] Sol.
- 25 Den tredje drycken hon ur horn[et] tog
– Löf och Hallonqvist. –
Hon glömde bort Fader hon glöm[de bort] Mor.
– Ty hon bär en Hjertelig ånger.

Melodianmärkning

T. (1): Övre systemet saknar paustecken.

Textanmärkning

Omkvädena utskrivna i str. 1 och 25, markerade i övriga strofer.

3:2 ändå *ms* ända

23:2, 24:2, 25:2 glöm[de bort] *textförlust p.g.a. att ms bundits in*

25:1 *efter hon ett ord, ev. hon överstruket; horn[et] textförlust p.g.a att ms bundits in*

D

Efter torparänkan Maja Hansdotter, Slaka sn, Östergötland (f. 1756 i Tjällmo sn, Östergötland, d. 1828). Fyra textuppteckningar gjorda av J. H. och/eller D. S. Wallman 1810–1813, mel. upptecknad av J. B. Struve 1817 (Jonsson I, s. 364–386). *Da*: KB Vs 2:3, s. 92 [b], 93–94. Text sannolikt utskrivna av D. S. Wallman. *Db*: KB Vs 2:3, s. 2–5. Text utskrivna av J. H. Wallman 1811–1813. *Dc*: KB Vs 2:3, s. 133–134. Text utskrivna av L. F. Rääf. *Dd*: GA 1 [:II] (text). *De*: Grönland, Alte Schwed. Volks-Melodien, 1818, s. 23.

Da

- 1 Jungfru Marje hon skulle sig åt Afton Sångens
gångar,
– tiden görs mig lång –
Så geck hon den vägen åt berget den låg,
– Herren gud vet Sorgen hon är tung.
- 2 I åtta år hon i berget war,
åtta barn hon med Bergman feck
- 3 Den åttonde var en flicka så båld
Å aldrig jag sedt någon fagrare mö.
- 4 Å hvad villen i gifva mig,
Om jag till eder kära moder skrifer.
- 5 Å eder vill jag gifva en krona af gull
Om jag finge komma till min moder så hull
- 6 Å Dötren in genom dören steg
Å Modern henne med glada ögon ser,
- 7 Å Hvar har du varit så länge
Jag hafwer varit i grönesta ängar,
- 8 Jag hafwer varit uti Bergmans wåld,
Med honom hafwer jag sju Söner och en dotter så
båld.
- 9 Å Bergman slog Jungfrun för öret,
Så bloden han stank på gullsnöret,
- 10 Å Packe dig åt Berget å det skall ware fort,
Å aldrig skall du få se fader eller mor,
- 11 Å Packe dig åt Berget å det skall ware fort
Å aldrig skall du få se syster eller bror.
- 12 Å Packe dig åt berget å det skall ware fort,
Å aldrig skall du få se himmel eller jord,
- 13 Å Packe dig åt berget å det skall ware fort.
Å aldrig skall du få se måne eller Sol
- 14 Å Elfven å Jungfrun körde öfver en bro
Å Jungfrun hon gret men Bergman han log,
- 15 Å Elfven å Jungfrun körde öfver en äng,
å Jungfrun hon gret, men Bergman han sång,
- 16 Å Bergman å Jungfrun körde berget omkring
å dörarne öppnas å Bergman körde in.
- 17 Den älste Son han satte fram en stol,
Den andre lade et hyende deruppå
- 18 Den tredje Son han gaf henne dricka ur et horn
Så hon skulle glömma båd fader å mor.
- 19 Den fjärde Son han gaf na dricka ur et horn
Så hon skulle glömma båd Syster å bror,
- 20 Den femte Son gaf na dricka ur et horn
Då glömde hon både himmel å jord
- 21 Den sjette son gaf na dricka ur et horn
Då glömde hon båd måne å Sol
- 22 Den sjunde Son gaf na dricka ur et horn,
– tiden görs mig lång –
Då glömde hon både gud fader och guds Son,
– Herren gud vet Sorgen hon är tung.

Titel: Jungfru Marje.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Mellanomkvädet utskrivet endast i str. 1, markerat i str. 2–14, 16–22, slutomkvädet utskrivet i str. 1 och 22, markerat i övriga strofer.

- 2:2 Bergman *ms* snarast Berganan
9:1 Jungfrun *ms* Junfrun
12:1 åt *ms* at

Db–d

Avvikelser från Da i Db–d

Db omfattar str. 1–22 samt 2 inskjutna strofer, *Dc* str. 1–22 samt en inskjuten strof. *Dd* omfattar str. 1–3, 5–10, 12–21 samt en inskjuten strof.

Mellanomkvädet: tiden: Den tiden *d* (utom str. 20–21)

- 1:1 Marje: Marjo *bc* Marja *d*; sig saknas
1:2 geck: gick *d*; den vägen saknas *bc*; åt berget den låg: åt bergen då *bc*, åt berget der låg *d*

Mellan str. 1 och 2 har bc följande strof:

Så geck hon den vägen åt berget der låg

- 2:1 I saknas *b*
2:2 Bergman: bergmannen *d*; feck: fick *d*

- 3:2 Å: Och *d*; jag sedt: har jag sett *bc*; någon saknas *b*
4:1 villen: viljen *b*; i: ni *c*; mig: mej *bc*
5:1 Å: Och *d*; gull: guld *d*
5:2 hull: huld *d*
6:1 Å: Och *d*; Dötren: Dotteren *bd*, dottern *c*; dören: dörren
6:2 Å: Och *d*; Modern: Modren *bc*, Moderen *d*; ser: neg *d*
7:1 Å: Och *d*
7:2 hafwer: har; grönesta: grönaste *cd*; ängar: ängen
8:1 hafwer: har *d*; uti: i *cd*; Bergmans: Bergmannens *d*

- 8:2 Med honom: Der
 9:1 Å: Och *d*; för öret: på örat *c*, på hvitan kind *d*
 9:2 bloden: blodet *d*; gullsnöret: gullsnöret fint *d*
 Mellan str. 9 och 10 har *bd* följande strof:
 b: Å dotteren sprang Modren i sin famn
 »Kära ni min Moder hjälp mej om ni kan»
 d: Och Dotteren sprang sin Moder i famn:
 »Och, kära min Moder, hjälp mig om J kan!»
 10:1 Å: Och *d*; Packe: packa *cd*; dig: dej *bc*; åt: till
d; å: och *d*; skall: ska *b*; ware: vara *bc*, gå *d*
 10:2 Å saknas; fader: Far *d*
 11:1 Packe: packa *c*; dig: dej *bc*; skall: ska *b*; ware:
 vara *bc*
 12:1 Å: Och *d*; Packe: packa *cd*; dig: dej *bc*; å: och
d; ware: vara *bc*, gå *d*
 12:2 Å: Och *d*
 13:1 Å: Och *d*; Packa: packa *cd*; dig: dej *bc*; å: och
d; ware: vara *bc*, gå *d*
 13:2 Å: Och *d*
 14:1 Å Elfven: Bergmannen *d*; å: och *d*; körde: de
 körde *d*
 14:2 Å: Och *d*; gret: grät *bc*; Bergman han: Berg-
 mannen *d*
 15:1 Å Elfven: Å Bergman *bc*, Bergmannen *d*; å:
 och *cd*
 15:2 å: Och *d*; gret: grät *bc*; Bergman han: Berg-
 mannen *d*
 16:1 Å Bergman: Bergmannen *d*; å: och *cd*

- 16:2 å: Och *d*; dörarne: Dörrarne *bc*, dörrarna *d*;
 öppnas: öppnas *d*; å: och *cd*; Bergman: Berg-
 mannen *d*
 17:1 älste Son: äldsta Sonen *d*
 17:2 andre: andra *d*; et hyende: ett gullhyende *bc*,
 ett guldhyyende *d*; deruppå: uppå
 han gaf henne: gaf' na
 18:1 Så hon skulle glömma: Då glömde hon *bd*, då
 glömde hon bort *c*; båd: bå *bc*, både *d*; å: och
 han saknas
 19:1 Så hon skulle glömma: Då glömde hon; båd: bå
b, både *cd*; å: och *cd*
 20:2 både: bå *b*; å: och
 21:2 båd: bå *bc*, både *d*; å: och
 22:2 hon: hon bort *bc*; både: bå *bc*

Anmärkning

Db:

Titel: Jungfru Marjo. *Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i alla strofer.*

Mellanomkvädet: tiden str. 1 Den tiden
 21:2 glömde *ms* glomde

Dc:

Omkvädena utskrivna i str. 1 och 22 (23).

Mellanomkvädet: tiden str. 1 den tiden

Dd:

Titel: Den Bergtagna. *Tr. saknar strofnr. Omkväderna återgivna i alla strofer.*

De

Affettuoso.

Jungfru Marja hon skulle åt aftonsån-gen gå,

rutti

— Den tiden görs mig lång —
 — Den tiden görs mig lång —

solo

Så gick hon den vägen åt berget der låg.

— Her —

tutti

— Herren Gud vet sorgen hon är tung.

— ren Gud vet sorgen hon dr tung.

Titel: Jungfru Marja.

Anmärkning

T. 3, textunderlägget: aftensången

T. 6, textunderlägget: lang

E

KB Vs 2:1, s. 540. Efter »en 60 års Enka som lärdt den af sin MorMor på Torpön [Torpa sn] i Östergöthland». Upptecknad av L. F. Rääf under 1810-talets förra hälft (Jonsson I, s. 332). Tryckt som SF 141 A.

1 Liten Kjerstin hon sitter i sin Moders bur så glad
– Löfven och Allarens is –
hon spinner der sillke och väfver Guldlan
– för hon bär lönligen ånger	9 Gerna vill jag spela för kär Moderen min
Men det höres fullwisst i Berget in
2 Drottningen slog liten Kjerstin på blomblekan kind
Hvi rinner så mjölken ur bröstet din	10 Det första slag hon på Gullharpan slog
Den unge Herr Elfver i Berget han log
3 Det är ingen mjölk fast Eder synes så
det är det mjöd som jag drack i går	11 Andra slaget hon på Gullharpan slog
Den unge Herr Elfver han på golfvet stod
4 Du har ej behof at ljuga för mig
Mjödets är gult och Mjölken är hvit	12 Liten Kjerstin hon springer i Moderens knä
och kära min Moder J frien nu mej
5 Jag kan nu inte längre döllja för Er
Unge Herr Elfver har låckat mig	13 Jag har ej behof at fria Dej
Du har aldrig acktat at lyda mej
6 Har unge Herr Elfver låckat Dig
hvad är det han Dig för äran gaf	14 Herr Elfver tog liten Kjerstin under sin arm
Så hastelig han åt Berget sprang
7 Riddare spel och ädela låt
Detta han mig för Mödomen gaf	15 han satte liten Kjerstin på en stol
De sju små barn ikring henne stod.
8 Har Du fått en Harpa och et Riddarespel
Så spela up en dans för kär Moderen Din	16 Och fram kom der en liten Kind
– Löfven och Allarens is –
Var vid friskt mod kär Modren min
– för hon bär lönligen ånger

Anmärkning

Ms saknar ursprungligen strofnr, som dock införts av Arwidsson. Omkväderna utskrivna i str. 1 och 16 (i str. 16 av Rääf tillskrivna i efterhand).

Mellanomkvädet: Allarens str. 16 Allarnes

Slutomkvädet: lönligen str. 16 löndeligen

6:2 äran ändrat från Mödomen troligen av Rääf själv
9:2 höres otydligt, ev. hörss
13:1 Dej ms Dei
13:2 mej ms mei

F

KB S 163 (Drake) nr 72. Östergötland. Upptecknad på 1810-talet eller ev. något senare (senast 1834).

Jungfru Marjo hon skulle åt aftonsången gånga;

- tiden görs mig lång. -

Så gick hon den vägen åt berget låg;

- Herren Gud vet sorgen hon är tung.

1 Jungfru Marjo hon skulle åt aftonsången gånga;
- tiden görs mig lång. -

Så gick hon den vägen åt berget låg;
- Herren Gud vet sorgen hon är tung.

G

KB Vs 2:1, s. 557–558. Möjligen Uppland (se Jonsson I, s. 843). Upptecknad på 1810-talet. Tryckt som SF 141 B.

- 1 Moderen talte till Dotteren sin
– Skönaste löfven de bära wälle mig –
»Hwad är det för mjölk som rinner från dig?»
– För Jungfrun bär så löndelig ånger.
- 2 »Det är wäl ingen mjölk fasst ni tycker så,
Det är det mjödet som jag drack i går.»
- 3 Modren slog Dottren på snöhwhita kind
»Skall du så ljuga för Moderen din.»
- 4 »Mjödets och mjölken är ej hwarannan lik,
Mjödets är brunt och mjölken är hwit.»
- 5 »Kära ni Moder förlåten I mig,
Ty Ulfven i berget har lockat mig.»
- 6 »Har Ulfven i berget lockat dig,
»Hwad gaf han dig då för god wiljan din?»
- 7 »Han gaf mig en harpa af rödaste gull,
Han bad jag skulle spela när jag blef sorgfull.»
- 8 »Gaf han dig en harpa af rödaste gull,
Så slå då ett slag på gullharpan din.»
- 9 Första slag hon på gullharpan slog,
Då Ulfven straxt i kammaren stod.
- 10 Andra slag hon på gullharpan slog,
Då stod Ulfven och grinade och log.
- 11 Tredje slag hon på gullharpan slog,
Då baraste Ulfven för Jungfrun stod.
- 12 Jungfrun sprang uti Moderens famn
»Kära ni min Moder, hjelp mig om ni kan!»
- 13 »Inte jag det kan och inte jag det må,
Du hafver alls intet lydt mina råd.»
- 14 Ulfven slog Jungfrun i snöhwhita hand,
Så ledde han henne åt berget fram.
- 15 Så satte han henne på röda gull stol
Och gaf henne dricka af glömskans horn.
- 16 Första drycken hon drack utaf horn,
Då glömde hon bortt både Fader och Mor.
- 17 Andra drycken hon drack utaf horn,
Då glömde hon bortt både Himmel och Jord.
- 18 Tredje drycken hon drack utaf horn,
Då glömde hon bortt både Måne och Sol.
- 19 I berget will jag blifva i berget will jag bo.
– Skönaste löfven de bära wälle mig –
I berget will jag hafva min glädje och min ro
– För Jungfrun bär så löndelig ånger.

Anmärkning

Ms saknar ursprungligen strofnr, som dock införts av Arwidsson. Omkväderna utskrivna i str. 1 och 19. Interpunktionen något osäker, kan delvis vara införd av Arwidsson.

8:1 en tillskrivet i efterhand

H

KB Vs 126:8, s. 19–22. Ort och meddelare okända. Upptecknad på 1810-talet. En av förlagorna till texten GA 35 (I nedan; se Jonsson I, s. 807).

- 1 huru mycke vill du mig gifva
Så vill jag till din kära moder skrifva
- 2 Men vill du gifva mig en skapp med gull
Så skall du få resa till din moder så huld
- 3 Bergkonungen talte till tjänaren så
i spännen grå gångaren för karmen blå
- 4 stols margreta ut genom bergdörren steg
Hennes små Barn de gråto därvid
- 5 Bergkonungen tog stols margreta uti sin famn
Så lyfter han henne i förgyllande vagn
- 6 Hörer Du små dräng hvad jag dig säga må
Nu skall du kuska för henne på sin moders gård
- 7 stols margreta in genom slotsdörren steg
Och hennes moder henne med ögonen neg
- 8 Och hvar har du varit så lenge
jag har varit i de blomster ångar
- 9 Hvi bär du så hufva på dit hår
Lika som qvinnor de barn plägar få
- 10 hvad skall jag icke bära hufva på håret mit
Bergkonungen Hafver mig både fäst och vigd
- 11 i Berget har jag varit i otta år
Där har jag två söner och en Dotter så bold
- 12 Där har jag två söner och en dotter så bold
Den yppersta i verlden månde gå

- 13 hörer Du stols margreta hvad jag säger dig
får jag följja dig åt hem och se barnen dina
- 14 Bergkonungen in genom slotsdörren steg
Stols margreta föll kull och dåna härvid
- 15 Och står du nu här och beklagar dig
Kom du inte själfver i Berget till mig
- 16 Och står du nu här och beklagar din nöd
Kom Du inte själfver igenom min dörr
- 17 Bergkonungen slog henne med hanskarne sina
Packa dig i berget till Barnenna dina
- 18 Bergkonungen slog henne med vriden rot
Till berget skall du och det skall gå fort
- 19 Bergkongen tog henne uti sin famn
så lyfte Han henne i förgyllande vagn
- 20 Och hörer du min små dräng hvad jag dig säga må
Nu skall Du kuska för henne alt på min gård
- 21 Stols margreta in genom bergsdörren steg
Och hennes små barn de gladdes därvid
- 22 Det är inte åt i är så glada åt mig
Crist gifve jag allri vore moder åt er
- 23 Den ena bar fram en förgylland stol
Den andra bar fram ett förgyllande horn
- 24 Den andra bar fram ett förgyllande horn
Den 3dje la där i ett förgyllande korn

- 25 Den första drick hon drack af horn
Så glömde hon bort både Himmel och jord
- 26 Den andra drick hon drack af horn
Så glömde hon bort både Gud och hans Ord
- 27 Den 3dje drick hon drack af horn
Så glömde hon bort både syster och bror
- 28 Hon glömde bort både syster och Bror
Men allri glömde hon sin sorgbundna Mor

Anmärkning

Ms saknar strofnr.

- 5:1 Bergkonungen *ms snarast* Bergkonungen
5:2 lyfter *ms ev.* lyfte
6:2 moders *ms* moder
7:1 slotsdörren *ms* slotsdorren
7:2 ögonen *ms* ogonen
9:2 de står över struket som
10:2 fäst *ms* fast
14:2 margreta *ms* magreta; dåna *ms ev.* dånar
16:1 står dubbelskrivet, första gången struket
18:2 före Till står Pa överstruket
24:2 över Den står det överstruket
27:2, 28:1 både *ms* bade

I

GA 35. »Denna i Vermland, Upland och flera landsorter [---] förekommande Folksång [...]». Upptecknad på 1810-talet. En av förlagorna tryckt som H ovan.

Stolts Margare - ta hade en fader så rik;

(6)

långsammare

- Ti - den görs mig lång. -

(8)

som förut

Och han var en Konung öfver sju Kunga = rik.

(12)

- Men jag vet, att sorgen är, tung. *p*

(16) *Slut*

<p>1 Stolts Margareta hade en Fader så rik;
– Tiden görs mig lång –
Och han var en Konung öfver sju Kungarik.
– Men jag vet, att sorgen är tung.</p> <p>2 Till henne så friade Grefvarne två;
Men ingen så ville hon hafva ändå.</p> <p>3 Till henne så friade Förstarne fem;
Och ingen så ville hon hafva utaf dem.</p> <p>4 Till henne så friade Konungar sju,
Men ingen så ville hon hafva ännu.</p> <p>5 Och Bergakungen frågade sin moder om råd,
Allt huru han skulle Stolts Margareta få.</p> <p>6 »Och huru mycket ville du gifva åt mig,
»Att sjelf hon skull' komma i berget till Dig.»</p> <p>7 Dig skulle jag gifva det rödaste gull,
Och alla dina kistor med penningar full'.</p> <p>8 En Söndags morgon då hände det så,
Stolts Margareta skulle till kyrkan sig gå.</p> <p>9 Och allt som hon gick och allt som hon står,
Allt närmare kom hon, där höga Berget låg.</p> <p>10 Så gångar hon sig det berget omkring,
Så öppnas en dörr, och där går hon in.</p> <p>11 Stolts Margreta in genom bergadörr'n steg;
Och Bergakungen henne med blida ögon neg.</p> <p>12 Så tog han den Jungfrun uppå sina knän,
Och tog de gullringar och fäste henne med.</p> <p>13 Så tog han den Jungfrun allt uti sin famn,
Gaf henne gullkrona och Drottningenamn.</p> <p>14 Så var hon i berget i åtta runda år,
Där födde hon två söner och en dotter så bald.</p> | <p>15 När hon där hade varit uti de åtta år,
Så ville hon gå hem till sin kära Moders gård.</p> <p>16 Och Bergakungen talte till småsvenner två:
»J spännen för karmen de gångare grå.»</p> <p>17 Och Margareta ut genom bergadörren steg,
Och hennes små Barn de greto dervid.</p> <p>18 Och Bergakungen tog henne uti sin famn,
Så lyfter han henne i förgyllande karm.</p> <p>19 »Och hör du smådräng, hvad jag dig säga må:
Nu skall du föra henne uppå sin moders gård.»</p> <p>20 Stolts Margareta in genom dörren steg,
Och hennes Moder henne med ögonen neg.</p> <p>21 »Och hvar har du varit så länge?
Jag har varit i de blomsterängder!</p> <p>22 »Hvad är det för en hufva, du bär på ditt hår,
»Lika som qvinnor och mödrar plä' gå.»</p> <p>23 Väl må jag bära hufva på hufvudet mitt;
Mig Bergakungen har båd' fästet och viget.</p> <p>24 I berget har jag varit uti de åtta år:
Där hafver jag två söner och en dotter så bald.</p> <p>25 Där hafver jag två söner och en dotter så bald:
Den yppersta Jungfrun i verlden månde gå.</p> <p>26 »Och hör du, Stolts Margreta! hvad jag må säga
dig:
»Får jag dig följa hem och se barnena din?»</p> <p>27 Och Bergakungen in genom dörren nu steg:
Och Margareta föll till jorden dervid.</p> <p>28 »Och står du nu här och klagar öfver mig;
»Kom du icke sjelf uti berget in till mig?</p> |
|--|--|

- 29 »Och står du nu här och klagar din nöd;
»Kom du icke sjelfver in igenom min dörr?
- 30 Bergkonungen slog henne på rosende kind:
»Och packa dig i berget till små barnen din!»
- 31 Bergkonungen slog henne med hopvriden rot:
»Och packa dig till berget, och det skall gå fort!»
- 32 Och Bergakungen tog henne uti sin famn,
Så lyfte han henne i förgyllande karm.
- 33 »Och hör du, min smådräng! hvad jag dig säga må:
»Nu skall du föra henne allt uppå min gård!»
- 34 Stolts Margareta in genom bergadörren steg,
Och hennes små barn de gladdes dervid.
- 35 »Det är inte värdt, J glädas öfver mig,
Christ gifve, jag aldrig vore Moder åt Er!
- 36 Den ena bar fram en förgyllande stol:
»Och hvilten Er här, min sorgbundna Mor!
- 37 Den ena bar fram det påfyllda Horn,
Den andra la' deri ett förgyllande korn.
- 38 Den första drick hon drack af det Horn;
Så glömde hon bort både himmel och jord.
- 39 Den andra drick hon drack af det Horn,
Så glömde hon bort både Gud och Hans Ord.
- 40 Den tredje drick hon drack af det Horn,
Så glömde hon bort både Syster och Bror.
- 41 Så glömde hon bort både Syster och Bror;
– Tiden görs mig lång –
Men aldrig glömde hon sin sorgbundna Mor.
– Men jag vet, att sorgen är tung.

Titel: Bergkonungen.

Textanmärkning

Tr. saknar strof. Omkväderna återgivna i alla strofer.

J

KB Vs 4, s. 92 (text), KB Vs 3:3 nr 150 A (mel.). Troligen Krokeks sn, Östergötland. Upptecknad av G. O. Hyltén-Cavallius under 1830-talets senare del (Jonsson I, s. 532, 544). En textrenskrift gjord av Hyltén-Cavallius finns i KB Vs 4, s. 417–418 (str. 2–14), en annan (renskrift av del av texten) gjord av George Stephens i KB Vs 3:3 nr 150 A. Ett mel.-koncept av Hyltén-Cavallius finns i KB Vs 4, s. 92. Texten delvis tryckt i DgF IV, s. 803.

Jungfrun hon sitter i bu – ren sin,
– löfven och allan qvist. —
Hvad var det för mjölk, som rann ifrån bröstena din?
— För hon var löndelig i ångest.

- 1 Jungfrun hon sitter i buren sin
– löfven och allan qvist –
hvad var det för mjölk som rann i från bröstena
din?
– för hon var löndelig i ångest.

- 2 Det var väl ingen mjölke-tår
det var af det mjöd jag drack i går.
3 Modren slog dottren på blekan kind
skall du så skamfullt ljuga för mig?

- 4 Jag ljuger väl inte, jag säger förvisst
Ulfven i berget har bedragit mig.
- 5 Hvad fick du för äran din?
En harpa af gull – och när jag spelar så kommer han
igen.
- 6 Först slår du ett slag för kär fader och mor,
sen slår du ett slag för kär syster och bror.
- 7 Första slaget hon på gullharpan slog
så hastigt den Ulfven i kammaren stod.
- 8 Andra slaget hon på gullharpan slog
så hastigt de åt berget for.
- 9 De gingo det berget rundt omkring
der öppnas en dörr der gingo de in.
- 10 den första sonen han dukade bord
den andra tog fram ett förgyllande horn.
- 11 Den första dricken hon af gullhornet tog
då glömde hon bort kär fader och mor.
- 12 den andra dricken hon af gullhornet tog
då glömde hon bort kär syster och bror.
- 13 den tredje dricken hon af gullhornet tog
då glömde hon båd' måne och sol.
- 14 den fjerde dricken hon af gullhornet tog
– löfven och allan qvist –
då glömde hon bort båd himmel och jord.
– för hon var löndelig i ångest.

Titel: Den Bergtag[na].

Melodianmärkning

T. 7, n. 1:

T. 12, n. 1:

Mel.-konceptet:

Klav saknas. Texten delvis utskreven utan anpassning till mel. T. 8–13 har ursprungligen haft följande utformning:

En del notvärden har sedan ändrats, och dessutom har dessa takter omskrivits så att hela mel. fått samma utformning som i renskriften.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i str. 1 och 14, markerade i str. 2.

1:1 hon tillskrivet i efterhand över raden.

Hyltén-Cavallius' renskrifter:

Omkväderna utskrivna i alla strofer.

2:2 mjöd: mjöd, som; i: uti

4:1 inte: intet

4:2 har: han har

5:2 och saknas; så saknas

7:1, 8:1 slaget: slag

8:2 hastigt: hastelig

11:1, 12:1, 13:1 dricken: drick

13:2 hon: hon bort

14:1 dricken: drick

K

KB Vs 3:3 nr 150 B (texten skriven på baksidan av nr 180 A). Almundsryds sn, Småland. Med största sannolikhet efter »Pika Sven». Upptecknad av G. O. Hyltén-Cavallius 1839. En textrenskrift (6 strofer) gjord av George Stephens finns i KB Vs 3:3 nr 150 B. Texten tryckt i DgF IV, s. 803.

- 1 Bergaren sade till moderen sin
– tiden görs mig lång –
hur skall jag den kungadotteren få,
– men jag vill sorgen dö.
- 2 Gack du dig åt kyrkogård
ute för dig kongadotteren står
- 3 Bergaren gick sig åt kyrkogård
och ute för honom kungadotteren står.
- 4 Bergaren tog na' allt under sin arm,
så bar han henne åt berget in.
- 5 Bergaren bar henne åt bergen in
Moderen glädde sig åt jungfrun fin
- 6 Och när hon varit i berget i 7 år
så ville hon hem till sin fader gå.
- 7 Jungfrun talte till Bergaren så,
jag vill hem till min fader gå.
- 8 En gång men aldrig mer
men säj ej hvar du kom ifrån.
- 9 Jungfrun hon gick till sin faders gård
Och ute för henne hennes fader står.
- 10 Hvar har du varit så långer tid
men du är både bleker och skrin.
- 11 I sju år jag i berget har va'tt
och 7 barn jag till verlden har födt.
- 12 Och Bergaren slog na med en appelagren,
så att hon föll till sin faders bröst.

- 13 Bergaren tog na' allt under sin arm,
så bar han henne till berget fram.
- 14 Bergaren bar na åt berget in
– tiden görs mig lång –
Barnen de glädde sig åt modren sin.
– men jag vill sorgen dö.

Titel: Bergaren.

Melodianmärkning

Ms skissartat. Klav, taktartsbeteckning och taktindelning saknas.

System 2, n. 6 (d²): Ändrad från e², över noten står bokstaven d.

System 3, n. 8 (a¹): Ändrad från h¹, över noten står bokstaven a.

System 3, n. 9 (a¹): Otydlig, över noten står bokstaven a.

System 3, textunderlägget: Efter skall står, över raden, väl. Anpassningen text/mel. blir oklar med detta tillägg; jfr också textuppteckningen.

System 4, n. 7 (a¹): Ändrad från h¹, över noten står bokstaven a.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna endast i str. 1.

5:1 det kursiverade utfyllt efter Stephens' renskrift

7:1 före talte står will överstruket

12:1 över gren i appelagren står qvist

L

KVHAA Wiede ks 211. Efter »jungfru Ringström», Ringarums sn, Östergötland (Ling, s. 36–37). Upptecknad av L. Chr. Wiede på 1840-talet. Ytterligare fyra utskrifter finns: KVHAA Wiede ks 211, KVHAA Wiede hs 201 samt KVHAA Wiede Div.-saml. II, opag, [A] och [B] (endast text).

— Tiden görs mig lång —

Så tog hon den väg som åt höga berget låg

— Ty jag vet att sorgen är tung.

- 1 Och jungfrun hon skulle sig åt ottensången gå
– Tiden görs mig lång –
Så tog hon den väg som åt höga berget låg
– Ty jag vet att sorgen är tung.
- 2 Och jungfrun hon klappade med fingrarna små
Bergkung! stätt opp och drag låset ifrå
- 3 Bergkungen tog jungfrun uti sin hand
Sen bar han henne uti silkessången fram
- 4 Och här skall du vara åtta runda år omkring
Afla sju söner och en dotter så bård
- 5 När åtta år vuro gångna förbi
Då lyster sköna jungfrun sin kära moder si
- 6 Bergkungen drog ut sin förgyllande vagn
Och skjutsar sköna Jungfrun till sin kära moder
fram.
- 7 Och jungfrun hon sig inom dörren steg
Och far och mor på henne med milda ögon ser
- 8 Hvar hafver du varit så länge?
Jag har varit i blomsterånger.
- 9 Hvad hafver du gjort der så länge
Aflat sju söner och en dotter så bård
- 10 Hvad hafver du fått derföre
Rödaste band och gullsnöre
- 11 Och så har jag fått en harpa utaf gulld
På den skall jag spela när jag blir sorgfull
- 12 Och hafver du fått en harpa utaf gull
Så slår du ett slag för din kära fader hulld
- 13 Det första slaget som gullharpan lät
Jungfrun hon sjöng men Bergkungen gret
- 14 Det andra slaget hon på gullharpan slog
Kungen i Berget bredvid henne stod
- 15 Bergkungen slog jungfrun på rödaste kind
Så blodet rann uppå silkesklädningen fin

- 16 Bergkungen tog jungfrun vid öret
Så blodet gick ut på gullsnöret.
- 17 Bergkungen satte jungfrun uti sin vagn
Sen skjutsade han henne till höga berget fram
- 18 Och dottren satt fram en förgyllande stol,
War glad kära moder sitt ner häruppå.
- 19 Du hemtar mig hit de mjödeglasen tre
Som jag skall dricka mig döden uti
- 20 Den första dricken hon ur mjödeglaset drack
– Tiden görs mig lång –
Hennes ögon de runno, men hjertat det sprack.
– Ty jag vet att sorgen är tung.

Melodianmärkning

Mel. skriven ovanpå en skissartad primäruppteckning.

Övriga utskrifter:

T. 2, textunderlägget: ottensången ks

T. 3: Div.-saml.
— Tiden görs mig lång, — så

T. 4: (n. 7 ändrad från
gick hon den vägen, som åt
e²) Div.-saml.

Textanmärkning

Omkväderna utskrivna i alla strofer. Texten är skriven på primäruppteckningen, som är delvis läsbar.

Övriga utskrifter:

Div.-saml. [A] omfattar endast str. 1, Div.-saml. [B] str. 1–12. I Div.-saml. [B] är omkväderna utskrivna endast i str. 1–4.

1:1 ottensången: ottensången Div.-saml. [A och B]

- 1:2 tog: gick *Div.-saml.* [A och B]; väg: vägen *Div.-saml.* [A och B]; som saknas *Div.-saml.* [B]
 2:2 opp: up *ks*, upp *Div.-saml.* [B]; låset: låsen *hs*
 5:1 När: När *ks*, *Div.-saml.* [B]
 5:2 lyster: lyste *Div.-saml.* [B]
 8:1 hafver: har *Div.-saml.* [B]
 8:2 blomsterängar: blomsterängen *Div.-saml.* [B]
 10:2 gullsnöre: guldsnöre *Div.-saml.* [B]
 11:1 gulld: gull *ks*, *hs*
 12:1 gull: gulld *hs*, *Div.-saml.* [B]
 13:1 Det saknas *ks*
 14:1 Det saknas *ks*
 15:2 blodet: blodet det *hs*
 18:1 dottren: dottern *ks*
 20:1 dricken: drycken *hs*

M

KVHAA F. L. Borgström, Uppteckningar af Folkvisor, s. 35–38. By sn, Värmland. Nedskrivnen av »den älderstigna Fru Zetterwall» efter hennes eget minne 1845 (Jonsson I, s. 115).

- 1 En jungfru hon skulle åt kyrkan fara
 – den tiden jordes jntett lång –
 så tog hon den vägen åt blå berget låg
 – för henne jorde sorgen tung
- 2 och när som hon kommo till blåbergett då
 ja blå kungen ute för henne mån gå
- 3 och när hon hade varitt der i åtta år
 då födde hon sju söner och en dotter så fin
 slätt jngen i hvärlden var så daglig som den
- 4 när som hon hadde varitt där i åtta år
 begärde hon få resa till sin kära faders gård
- 5 och när som [hon] kom till sin kära faders gård
 dess fader och moder för henne uti står
- 6 o var hafver du varitt i åtta år från mig
 jo jag hafver varitt i blå bergett jn
- 7 där har jag födt sju söner och en dotter så fin
 ja jngen i hvärlden är så daglig som den
- 8 hvad fick [du] då för äran din
 af honom så fick jag ett par silfverspända skor
 dem hafver jag slitett med möda och oro
- 9 men vad fick du mera för äran din
 af honom så fick jag en silfverboja knif
 jag önskar att han sutte i hans fager unga lif
- 10 men blå kungen stod och lyde häruppå
 han undrar så myckett hur detta skulle gå
- 11 blå kungen slog till hästen med hansken sin
 så hästen han sprungo åt blå bergett inn
- 12 blå kungen slog i ett glas med vin
 han glömde ej att lägga glömsk kornett uti
- 13 den jungfrun sätte sig på en förgylende stol
 hennes barn drog af henne både strumpor åck skor
- 14 den första dricken hon af vinglasett drack
 det röda gull bältett ut af henne sprack
- 15 den andra dricken hon af vin glasett drack
 ju naglarna af hennes fingrar de sprack
- 16 och tridje dricken hon af vinglasett drack
 hennes ögon de runnu och hjertat det sprack
- 17 de lade det liket alt upå en bår
 ja frökner och jungfrur de kamma dess hår
- 18 de buru det liket alt öfver en äng
 ja der föllo tårar som här faller rägn
- 19 de buru det liket åt kyrkan fram
 – den tiden jordes jntett lång –
 alla små guds änglar gick före och sang
 – för henne jorde sorgen tung

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i alla strofer med undantag för str. 6 och 7 som är hopskrivna: i str. 6 saknas slutomkvädet, i str. 7 mellanomkvädet.

Slutomkvädet: jorde (str. 1 jorde) str. 11 och 17 jordes

- 2:1 före blåbergett står då överstruket
 2:2 mån tillskrivet över raden
 4:2 sin tillskrivet i efterhand
 7:1 en tillskrivet över raden
 7:2 så tillskrivet i efterhand; efter den står för överstruket
 13:2 hennes *ms* henes; åck tillskrivet över raden

N

UUB 623:2 nr 160. Efter tjänstepigan Catharina Elisabeth Lärka, Vänge sn, Gotland (f. 1822; Bjersby, s. 346).
Upptecknad av P. A. Säve vid 1840-talets mitt. Tryckt som Säve nr 160.

Och Jungfrun hon skulle sig till Ottésången gå
— Ty tiden görs mig lång —
Då tog hon den vägen åt höga bergen blå
— För jag vet att sorgen är tung.

<p>1 Och Jungfrun hon skulle sig till Ottésången gå
– Ty tiden görs mig lång –
Då tog hon den vägen åt höga bergen blå
– För jag vet att sorgen är tung.</p> <p>2 Hon klappade på dörren med sina fingrar små:
Statt upp, du höge Berg-kung! drag låsena ifrån!</p> <p>3 Och Bergkungen stod upp, drog låsena ifrån:
Då bar han den Bruden i silkessängen blå.</p> <p>4 Och när hon der varit i åtta runda år,
Då födde hon sju söner och en dotter så båld.</p> <p>5 Och om jag finge lof till min moder hemgå?
Jag sen vill komma åter till Bergena blå.</p> <p>6 Och gerna skall du få till din moder hemgå;
Men blott du ej vill nämna sju barnena små.</p> <p>7 Och när hon sedan kom på sin Fars och Moders
gård,
Då kom hennes moder och tog henne i sin famn.</p> <p>8 Hvar hafver du varit uti så långan tid?
Du hafver väl varit uti rosendelund?</p> <p>9 Och inte har jag varit uti rosende-lund;
I berget har jag varit, der Bergakungen bor.</p> <p>10 I berget har jag varit i åtta runda år:
Sju söner har jag födt och en dotter så båld.</p> <p>11 Nu Bergkungen straxt inom dörren sig steg:
Hvar står du här och talar så mycket ondt om mig?</p> | <p>12 Och inte något ondt har jag talat om dig:
Ej annat än det goda, som du har gjort mig.</p> <p>13 Då slog han nu henne på snöhvitan kind,
Så blodet det sprutade på fina klädningen.</p> <p>14 Och packa dig på dörren, och låt det blifva fort:
Du alldrig mera kommer inför din moders port.</p> <p>15 Farväl, min hulde Fader! farväl, min kära Mor!
Farväl, min hulda Syster! farväl, min käre bror!</p> <p>16 Nu reser jag dit bort, dersom Bergakungen bor:
Ej mera skall jag se Er, min käre Far och Mor!</p> <p>17 Så reste de öfver den långa mörka skog:
Och Jungfrun hon gret, men Berga-kungen log.</p> <p>18 Då reste de berget sju gånger omkring;
Sen öppnades dörren, och de stego in.</p> <p>19 Då satte hennes dotter fram en rödan guldstol:
Vill du ej sitta neder min sorgebundna Mor?</p> <p>20 Tagen I mig hit en bågare med mjöd:
Der med vill jag dricka mig sjelfver till död.</p> <p>21 Och första drycken, som hon ur bågaren drack,
– Ty tiden görs mig lång –
Dess ögon de runno och hjertat det brast.
– För jag vet att sorgen är tung.</p> |
|---|---|

Titel: Jungfrun och Berg-kungen.

Melodianmärkning

T. 3 och 5 omfattar i ms vardera sju åttondelar, t. 4 tio åttondelar. Taktstreck saknas mellan t. 6 och 7. T. 4, n. 4–8: Anpassningen text/mel. är oklar.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i str. 1 och 21.

3:1 Bergkungen *ms* Berkungen
7:1 hon förtydligt över raden

O

Oa: Skillingtryck 1852 (= DgFT 37:3; se Jonsson I, s. 616.). Ob–e: Skillingtryck 1854, 1854, 1855, 1855 (= DgFT 37:4–7).

Oa

- 1 Jungfrun hon skulle sig till Ottesången gå,
– Tiden görs mig lång; –
Så gick hon den väg, der höga berget låg,
– Jag wet att sorgen är tung.
- 2 Hon bultade på dörren med sina fingrar små,
Och hör du store bergskung, skjut låsarna ifrå,
- 3 När hon hade gått tre runda slag omkring,
Så öppna han sin salsdörr, bad henne stiga in.
- 4 Men när hon hade varit der i åtta runda år,
Då föder hon sju söner och en dotter som var båld.
- 5 Den jungfrun hon beder sin bergskung om nåd
Till att få resa hem till sin ömma far och mor.
- 6 Ja nog får du resa till din ömma far och mor,
Men hwar du har varit, det talar du ej om.
- 7 God afton, god afton, kära dottren vår,
Hwar har du varit i åtta långa år?
- 8 Inte har jag varit åt den rosende lund,
Men jag har bott i berget, hos bergets kung.
- 9 Bergskungen kommer uti fullande fart,
Hwad är det för samtal ni hållen här om mig?

- 10 Han klappade henne på rödhwitan kind,
Så bl[o]dsdroppar neder på gullsnöret rann.
- 11 Så tager han henne med ifwer och med hast,
Och henne för i berget, liksom en blåst de for'.
- 12 Dess dotter sätter fram en förgyllande stol,
War god och sitt neder, min ömma far och mor.
- 13 Hon blandade sig ett gifte-glas mjöd,
Deri hon wille dricka sig sielfwer till döds.
- 14 Och första drycken hon utaf gifteglaset drack,
– Tiden görs mig lång; –
Hennes ögon de runno och hjertat det sprack,
– Jag wet att sorgen är tung.

Anmärkning

Tr. har felaktig strofnumrering (nr 3 förekommer två gånger, str. 4 har nr 5 osv.) Omkväderna återgivna i str. 1 och 14, markerade i str. 2.

Ob–e**Avvikelser från Oa i Ob–e**

- 2:2 store: stora *b*; ifrå: ifrå *e*
4:1 hade varit der: varit borta *c–e*
5:2 sin saknas *b*
8:1 den saknas *c–e*
9:2 Hwad: Hwar *b*

- 10:2 gullsnöret: guldsnöret *b*
13:1 blandade: blandar *c–e*

Anmärkning

Tr. har korrekt strofnumrering. Omkväderna som i Oa.

P

Örebro läns museum, N. G. Djurklous Arkiv F I b:1 Folkvisor, psalmer och sånger. Upptecknad och utskreven av okänd person vid 1800-talets mitt. Två avskrifter, gjorda av Djurklou, finns också i N. G. Djurklous arkiv F I b:1.

- 1 Bergkungen satt och önska för sig,
– tiden gjordes hennes lång, –
ack om Ståltsmartha hon komme till mig
– ty hon var utaf sorgen tung.
- 2 Stoltsmarthas fästeman hörde deruppå,
Hvad gifver du mig om Stoltsmartha du får
- 3 Det rödaste guld och silfvret så hvit,
det gifver jag dig om Stoltsmartha kommer hit.
- 4 Stoltsmartha hon skulle till Kyrkan fara,
I stället måste hon till Berget fara.
- 5 I Berget var hon i åtta år,
der födde hon sju söner och en dotter så bold.
- 6 Stoltsmartha sade till Bergkungen så:
är det mitt lof till min moder få gå,
- 7 Nog är det ditt lof till din moder få gå
men du [skall] vara här innom timmarne två.
- 8 Nog är det ditt lof till din moder få fara
men du skall vara här innan hanen hunnit gala.
- 9 Stoltsmartha hon in genom dörren steg,
hennes moder henne med blida ögon neg.
- 10 God dag, god dag kära dotter för mig
hvar har du varit så långan tid.
- 11 I berget har jag varit i åtta år,
der har jag födt sju söner och en dotter så bold.
- 12 Ack har du sju söner och en dotter så bold,
jag önskar att den dottren hon vore i mitt våld.
- 13 Bergkungen in genom dörren steg
Stoltsmartha hon rodnade och bleknade dervid
- 14 Bergkungen slog henne med handskarne sin
hvad är det du talar vid modren din
- 15 Bergkungen slog henne med handskarne blå
skall du intet hem till dina små
- 16 Stoltsmartha hon bjuder sin moder god natt,
hennes moders hjerta i bröstet sprack
- 17 Stoltsmartha hon fäller mång tårar på kind
så hjertligt begråter hon kär modren sin.
- 18 Bergkungen sade åt dottren sin,
du hämta mig hit af det glömska vin
- 19 Hon glömde bort himmel, hon glömde bort jord,
men intet glömde hon sin moder som af sorgen dog.
- 20 Hon glömde bort alt hvad i verlden var skapt
– tiden gjordes henne lång, –
Sin sorgfulla mor hon aldrig förgat
– ty hon var utaf sorgen tung.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i str. 1 och 20, markerade i övriga strofer.

Q

MAB Folkmelodier, bl. 57. Bro sn, Bohuslän. Upptecknad av studeranden Johan Hjort. Insänd till Mus. Akad. 1878.

Ej för långsamt

Der bodde en jungfru vid snöhvitan strand,

— Medan tiden har varit så lång,—

Till hen - ne der fri - a - de en bergeman så grann,
— Aja mej, hvad den sorgen var tung!

- 1 Der bodde en jungfru vid snöhvitan strand,
– Medan tiden har varit så lång, –
Till henne der friade en bergeman så grann,
– Aja mej, hvad den sorgen var tung!
- 2 Och när som han kom uppå snöhvitan strand,
Så fingo vi då se, hur de böljorna de svall'.
- 3 Ifrån sina föräldrar och ifrån sin kristenhet,
Så blef hon bortförder ifrån verdens rolighet.
- 4 Och när hon varit borta i åtta runda år,
Så stundade henne till kyrkan att få gå.
- 5 Och när som hon kom uppå kyrkans väg,
Det rödaste guldet under fötterna det klang.
- 6 Och när som hon kom intill kyrkan fram,
Ja, invid sjelfva kyrkomuren hennes fader stod.
- 7 »Och hvar har du varit i åtta runda år,»
»Hos konungen i England jag var't i åtta år,
Och med honom jag står mig mycket bra.»
- 8 »Ingen sanning tör jag tala för er, min käre far,
Hos bergeman i berget jag var't i åtta år
Och med honom så har jag åtta små.»

- 9 Och när som hon kom uti berget in
ja alla åtta barnen de lekte i en ring.
- 10 Der hördes ingen klockare, der hördes ingen klang,
– Medan tiden har varit så lång, –
Men blott en liten fogel satt på grafven och sang.
– Aja mej, hvad den sorgen var tung!

Textanmärkning

Ms har strofnr t. o. m. str. 8. Mellanomkvädet utskrivet i str. 1, 2, 7, 10, markerat i övriga strofer; slutomkvädet utskrivet i str. 1, 2, 9, 10, markerat i str. 3–6. Mellan str. 8 och 9 resp. 9 och 10 markerar två streckade rader felande strofer; härtill har upptecknaren i ett följebrev till samlingen följande kommentar: De verser, som fattas [---], handla om den bergtagnas återtröfvande till berget samt om hennes mördande af bergemannen.

Mellanomkvädet: före raden står i str. 10 Aja mej överstruket
10:2 sang *ms* sång med ringen över a sannolikt struken (bläckplump)

R

Wigström, Folkdiktning I, 1880, s. 13–14. Norrvidinge sn, Skåne. Upptecknad av Eva Wigström 1879.

- 1 Agneta hon gick sig på vägen fram
– Men tiden göres mig lång, –
der mötte hon en bergaman.
– Herre Gud, hvad sorgen är tung.
- 2 »Hör du, Agneta, hvad jag vill säga dig:
Nu skall du följa till Elleberg med mig.»
- 3 »Slätt intet vill jag följa till Elleberg med dig,
min fader och min moder de vänta på mig.»
- 4 »Ja, låt du dem vänta, som de vänta vill,
ty nu så hörer du bergamannen till.»
- 5 Så gingo de backen sju gånger omkring,
då öppnades jorden, Agneta slapp in.
- 6 Så var hon der inne i sju runda år
och sönerna sju hon med bergamannen får.
- 7 Agneta hon sig öfver vaggan låg,
då hörde hon faderens klockor slå.
- 8 »I dag vill jag mig till kyrkan gå,
nu hör jag min faders klockor slå.»
- 9 »Slätt inte får du gå på kyrkostig
förr än jag en guldbro får lagt för dig.»
- 10 »Lägg du guldbro, hvar du lägga må,
i dag skall jag ändå till kyrkan gå.»
- 11 Agneta hon gick sig på kyrkostig,
der mötte hon då kär syster sin.

- 12 Agneta hon gick sig på kyrkogården in,
der mötte hon då kär broder sin.
- 13 Agneta hon gick sig i kyrkan in,
der mötte hon fader och moder sin.
- 14 När messan var ute och folket gick hem,
Agneta med fader och mor följde hem.
- 15 De bjödo henne rätter både fyra och fem,
Agneta hon smakte ej någon af dem.
- 16 De satte för henne både åtta och ni',
Agneta ej smakte en endaste bit.
- 17 In trädde den bergaman med list och med harm,
han kastad' guldäple uti Agnetas barm.
- 18 Bergamannen sig utom dörren sprang;
Agneta hon sig öfver bredan bord svang.
- 19 Så kom hon åter till bergamannens hus,
der tände han upp både lampor och ljus.
- 20 De sönerna fyra satte guldstolen fram,
de tre de lade guldtäcket derpå.
- 21 De fyra de tappade vin i guldhorn,
de tre lade deri förgyllande korn.
- 22 Den första drycken Agneta hon drack,
hennes silkeströja i sidan sprack.
- 23 Den andra drycken Agneta hon drack,
silkesärken hennes i sidan sprack.
- 24 Den tredje drycken Agneta hon drack,
– Men tiden göres mig lång, –
hennes ögon runno, hennes hjerta det sprack.
– Herre Gud, hvad sorgen är tung.

Titel: Agneta och bergamannen.

Anmärkning

Omkvädena återgivna i str. 1 och 24.

S

NM Folkminnessaml., Manuskript 9, bl. 103. Norrvidinge sn, Skåne. Upptecknad av Eva Wigström 1879. Tryckt i Wigström, Folkdiktning I, 1880, s. 21–22 och i Wigström, Skånska visor, 1880, s. 3–4.

- 1 Jungfrun skulle sig till ottesången gå,
– Tiden göres mig lång –
så gångar hon sig åt rosendelund.
– Ty jag vet att sorgen är tung.
- 2 Hon klappar på bergsporten med fingrarna små:
»Statt upp, du bergakonung, tag låset ifrå'!»
- 3 Bergskungen hade fingrar båd' mjuka och små,
dock tog han sjelfver det låset ifrå'.
- 4 Så tog han den jungfrun genast i famn
och bar henne så till silkesången fram.
- 5 »Dig så vill jag gifva en tunna guld,
om jag får tala med min far och mor så huld.»
- 6 »Gifver du nu mig en tunna guld,
så skall du få tala med din far och mor så huld.»
- 7 När som hon kom till sin faders gård,
ute stod hennes moder och kammad' sitt hår.
- 8 »Välkommen, min dotter, välkommen till mig!
Hvar har du väl varit så långan en tid?»
- 9 »I berget har jag varit i åtta runda år,
der aflad' jag sju söner och en dotter så huld.»
- 10 Bergskonungen hastigt inom dörren steg.
»Hvad är det för tal I hafven om mig?»
- 11 »Det är ej annat tal, jag hafver om dig,
än det om våra söner och vår dotter så huld.»
- 12 Bergskungen slog bruden på blekblommad kind,
så blodet det stänkte på guldkläderna fin'.
- 13 De redo, de redo allt öfver en mad,
bergskungen han log, men jungfrun hon bad.
- 14 De redo, de redo allt öfver en bro,
jungfrun hon grät, bergskungen han log.
- 15 De redo det berget tre gånger omkring,
så öppnades berget och de sluppo in.
- 16 Hennes dotter hon satte till henne guldstol:
»I sätten er neder med ett bedröfvadt mod!»
- 17 »Gifven mig nu hit en kanna med vin,
så skall jag dricka min käraste till!
- 18 Gifven mig nu hit ett glas med mjöd,
så skall jag nu dricka mig själf till död!»
- 19 Den första dryck hon af mjödglaset drack,
– Tiden göres mig lång –
ögonen de runno och hjertat det sprack.
– Ty jag vet att sorgen är tung.

Titel: Jungfrun och bergamannen.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkvädena utskrivna i str. 1 och 19.

T

NM Folkminnessaml., Manuskript 9, bl. 1191. Efter mor Anna Greta Jonsson, Millebo, Skirö sn, Småland (1811–1898), som sannolikt lärt visan av sin mor bondhustrun Anna Stina Zackrisdotter (1785–1875). Upptecknad av P. G. Wistrand 1880 och 1885 (Wistrand, Ett minne från mina vandringsår, 1911, s. 195–197).

- 1 Netta hon satt i berget och vaggade.
– För tiden är nu så lång. –
Då fick hon höra sina stadsklockor gå.
– Eja hvad sorgen var tung!
- 2 Får jag nu hem till min kyrka gå.
Jag hafver inte varit där på åtta år.
- 3 Gack och gack, men kom så snart igen;
men tala vid ingen förr än du kommer hem.
- 4 När som hon kommer till sin faders gård,
fadern ute för henne står.
- 5 Netta, du Netta hvad jag dig säga vill!
hvad hafver bjärramannen gifvit dig?

- 6 Han har gett mig sölfspänne och skor
och dem har jag slitit med mycken oro.
- 7 Han har gett mig en silkestickad särk,
– För tiden är nu så lång. –
och den har jag slitit med sveda och värk.
– Eja hvad sorgen var tung!

Titel: Den bärgtagna.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna endast i str. 1.

5:1 du tillskrivet över raden

U

UUB Rääfs saml. Efter änkan, fattighjonet Anna Helena Johansdotter («Mor Anna Lena»), Svensberg, Rönö sn, Östergötland (f. 1824 i Stjärnorps sn, Östergötland). Upptecknad av L. R. Rääf 1888.

Mo-dren och dott-ren de sut-to spun-no lin.

— Löf-ven och ä-de-la vin.—

De tal-te så myc-ket om gif-ta-re-mål.

— Ty hon bar en in-ner-lig ån-ger.

- 1 Modren och dottern de sutto spunno lin.
– Löfven och ädela vin. –
De talte så mycket om giftare mål
– /:Ty hon bar en innerlig ånger:/
- 2 Det är väl inte värdt, att Du längre säger nej,
Ty det rinner som mjölken ur barmen på dej,
- 3 Det är väl inte mjölk, fast det tyckes så,
Det är den gröna mjöden, som jag drack i går.
- 4 Det är väl inte värdt, att jag längre säger nej,
Grå Alfven i berget har narrat mig,
- 5 Grå Alfven slog jungfrun på blombleka kind,
Så blodet, det frustade väggen omkring,

- 6 Dottern hon sprang i sin moders famn,
Kära min moder, hjälp mig om Ni kan
- 7 När jag bad Dig silke att sy,
Så gick Du ut på gata för te' sqvallra i by.
- 8 Farväl fader och farväl mor
Och farväl syster såväl som bror.
- 9 Farväl himmel och farväl jord
Farväl måne, såväl som sol,
- 10 Grå alfven och jungfrun de gingo det berget 7
gångar omkring.
Och berget det öppnas, och de gingo in.

- 11 Den äldste sonen han satte fram stol'n.
Den andre sonen han dukade bord.
- 12 Den tredje sonen han skänkte i horn
– Löfven och ädela vin. –
Så lade han i tre glömmande korn.
– /:Ty hon bar en innerlig ånger:/

Titel: Visan om bergtrollet.

Textanmärkning

*Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i alla strofer.
Repristecken efter slutomkvädet i str. 1–4, 6–8.*

V

ULMA 303:786a och b (text), ULMA 303:766b, s. 13 (mel.). Efter mor Inga Lund, Fasterna sn, Uppland.
Upptecknad av G. Ad. Tiseliuss 1896 (text) och August Sandvall 1897 (mel.). Mel. finns också i ULMA 303:786a.

<p>1 Jumfru Margreta till körkan skulle gå
– tiden jordes hånne så lång –
tog hon den vägen till bärjet låg
– /:Ack i den sorjen så tung:/</p> <p>2 Jumfru Margreta jenom bärjsdörren steg
bärjskonungen henne med ögonen le</p> <p>3 bärjskonungen klappade uppå de bolsterna blå
ack om jumfru Margreta ville vila häruppå</p> <p>4 I bärjet där var hon i sju åtta år
där födde hon sex sönnar åck döttrarna två</p> <p>5 Kan jag då hem till min far ock mor få gå
nog kan du då hem till din far ock mor få gå
men skynda dig hem till de barnena små</p> | <p>6 Jumfru Margreta jenom slottsörren steg
hennes fader ock moder med ögonen le</p> <p>7 var har jumfru Margreta varit i så lång tid
[---]</p> <p>8 I bärjet har jag varit i sju åtta år
där har jag sex sönnar och döttrarna två</p> <p>9 vad har du för glädje nu utav din far
jag har inte mera fått än ett par silverspänta skor
dem haver jag nött uti storan oro</p> <p>10 Vad har jumfru Margreta för äran av sin mor
jag har intet mera fått än en silkessydder serk
den haver jag nött i båd sveda ock verk</p> <p>11 Bärjskonungen kom genom slottsörren in
På jumfru Margreta med ögonen le</p> |
|--|---|

- 12 Han klappade henne med hanskarna blå
skynda dig hem till de barnena små
- 13 han klappade henne med enebärsrot
ja skynda dig hem till de barnena fort
- 14 Jumfru Margreta jenom bärjsdörren steg
den ena bar stol och den andra bar sten
och hennes små döttrar strödde gullperlor på jord
- 15 Bärjskonungen sade till svennerna så
tager nu hit mitt silverglas
skall jumfru Margreta dricka få
- 16 Första drikken jungfru Margreta drack
så glömde hon bort allt vad i värden är sagt
men aldrig glömde hon sin sorjfulla far ock mor
- 17 andra drikken jumfru Margreta drack
glömde hon bort både syster och bror
men aldrig glömde hon sin sorjfulla far ock mor
- 18 tredje drikken jumfru Margreta drack
– tiden jordes hänne så lång –
så glömde hon bort både himmel och jord
men aldrig glömde hon sin sorjfulla far och mor
– !:Ack i den sorjen så tung:/

Melodianmärkning

Med blyerts har flertalet åttondelsgrupperingar ändrats till (t. 1, n. 2–3; t. 2, n. 2–3; t. 3, n. 1–2; t. 6, n. 2–3; t. 8, n. 2–3; t. 13, n. 2–3) samt (t. 7 och 11) ändrats till

Utskriften i ULMA 303:786 a:

Det är oklart om detta ms utgör primäruppteckningen till 303:766 b eller om det rör sig om två något avvikande uppteckningar efter samma meddelare. I det senare fallet har då sannolikt utskriften i 303:786 a använts som underlag för 303:766 b genom att avvikelserna utmärkts med blyerts.

Upptakt och t. 1:

- T. 5, n. 2–4: e¹ f¹ s¹ g¹
- T. 6, n. 2–3: g¹ f¹ s¹
- T. 7, n. 1–2: g¹ e¹
- T. 8, n. 1: e¹
- T. 9, n. 3–4: g¹ f¹ s¹
- T. 11, n. 2: e¹
- T. 12, n. 2: g¹

Ovan nämnda noter har också med blyerts ändrats sålunda att de överensstämmer med resp. noter i 303:766 b.

Textanmärkning

Ms saknar strofnr; strofindelningen oklar. Mellanomkvädet utskrivet i str. 1, 2, 5, 7, 14 (placerat efter rad 3), 15 samt i str. 17, där det dock åter strukits; efter texten står härtill anmärkningen På de tre sista stroforna sjunges ej första omkvädet. Slutomkvädet utskrivet i str. 1, 3–6, 8–10, 13, 16–18 samt i str. 15, där det dock strukits med anmärkningen Sista omkvädet sjunges ej där, utan på dess melodi tages: »skall jumfru Margreta dricka få». Slutomkvädets början skriven även mellan 17:2 och 17:3 men där åter struken; efter 6:2 och 9:3 har först mellanomkvädet skrivits men strukits och ersatts med slutomkvädet. Bredvid slutomkvädet står i str. 9 anmärkningen Anna Björk har fattat: Vad har jumfru Margreta för äran sin fått. – Över vissa vokaler har satts pilar resp. aksenttecken. Mellanomkvädet: jordes str. 1, 5–7, 17 jordes; hänne str. 2, 5–7, 9, 15, 17 henne

Slutomkvädet: repristecken endast i str. 1

- 1:1 skulle ms skøla
- 1:2 tog ms tøg; före till står som överstruket
- 2:1 med mellanomkvädet skriven i efterhand bredvid 2:2
- 3:1 bärjskonungen står över struket han; över klappade uppå de står som alternativ klappar på
- 3:2 ack struket men återställt
- 4:2 födde står inom parentes, däröver står har; söner ändrat från söner
- 6:1 Jumfru ändrat från Jumfrun
- 9:1 över raden står Hennes fader han frågar; över du står jumfru Margreta; över nu står av sin far
- 9:2 skor ms skør ändrat från skor
- 10:1 Vad ms Var
- 10:3 över i står som alternativ uti
- 11:1 över kom står då; över in står steg
- 11:2, 12:1 skriva i efterhand bredvid 12:2; över 11:2 står Bärjskonungen då med bet.[?] ter [?] överstruket
- 11:2 le ändrat från ler
- 13:2 ja tillskrivet i efterhand
- 14:2 stol ms støl
- 14:3 gullperlor ms gullparlor
- 15 före strofen står Tager (Bärjskonungen med befällande ton) överstruket; 15:1 med mellanomkvädet är skriven bredvid det strukna
- 15:2 över tager står giver
- 16:2 över är står var
- 16:3, 17:1–3 tillskrivna bredvid 18:1–3
- 18:1 tredje ändrat från andra

X

Familjetradition från Södermanland. *Xa*: ULMA 329:6, s. 17–20. Halla sn. Upptecknad av Louise Mossberg 1916 – »som jag hörde den sjungas i min barndom». *Xb*: ULMA 4870, s. 36. Efter Louise Mossbergs syster 83-åriga statarhustrun Johanna Andersson, Baldersta, Halla (f. i Husby-Oppunda sn, sedan 11 års ålder bosatt i Halla); hon hade lärt visan av sin far skräddaren Gustav Mossberg, Halla (f. i Stigtomta sn). Upptecknad av W. Palmblad 1932.

Xa

- 1 Jungfrun hon skulle sig till ottesången gå,
– tiden gjordes henne lång, –
då kom hon på vägen där Blåa berget låg.
– ty jag vet att sorgen var tung.
- 2 Jungfrun hon gångar till Blåa berget fram,
och dörren han öppnas och jungfrun steg in.
- 3 Så blev hon i berget i åtta runda år,
där hade hon barn både stora och små.
- 4 Ack, om jag hade mig en fulltrogen vän,
som kunde föra mig till min faders hus igen!
- 5 Är inte jag din fulltrognaste vän,
kan jag ej föra dig till din faders gård igen?
- 6 Uven han spände sina hästar för vagn,
så förde han henne utöver spång.
- 7 Så förde han henne till hennes faders gård
och ute för henne hennes kära moder står.
- 8 Hvar har du varit så länge?
Jo, jag haver varit i grönan äng.
- 9 Jo, jag haver varit i berget Blå,
där haver jag barn både stora och små.
- 10 Uven slog henne vid öra
så blodet det stänkte på gullsnöre.
- 11 Så förde han henne till berget igen
och dörren han öppnas och jungfrun steg in.
- 12 Den äldste sonen han satte fram stol,
den andra han låter vin uti horn
och däri han lade förglömmande korn.

- 13 Den första drycken hon drack utur horn
så glömde hon bort både himmel och jord.
- 14 Den andra drycken hon drack utur horn
så glömde hon bort både måne och sol.
- 15 Den tredje drycken hon drack utur horn
så glömde hon bort både fader och mor.
- 16 Den fjärde drycken hon drack utur horn
så glömde hon bort både syster och bror.
- 17 Den femte drycken hon drack utur horn
Så glömde hon bort sin förra fästeman.
- 18 Den sjätte drycken hon drack utur horn
så glömde hon bort både hav och land.
- 19 Den sjunde drycken hon drack utur horn
så glömde hon alla som kände hennes namn.
- 20 Så blev hon i berget i alla sina dar,
– tiden gjordes henne lång, –
hon fick aldrig se hvarken mor eller far,
– ty jag vet att sorgen var tung.

Titel: Den bergtagna.

Anmärkning

Omkvädena utskrivna i str. 1 och 20. Upptecknarens kommentar i marginalen vid str. 17–18: En mängd strofer hvori jungfrun önskar sig all denna glömska anser jag kunna uteslutas.

2:1 till tillskrivet över raden
15:2 både *ms* bade

Xb

- 1 Och jumfrun skulle sig åt ottesången gå,
– tiden göres mig lång, –
då mötte hon tomtegubbar små.

Anmärkning

Till 1:2 har upptecknaren anmärkt: Sagesmannen var tveksam, om denna versrad var rätt. Efter texten står följande referat: Hon blev bergtagen och fick dricka ur ett horn. Vid första drycken glömde hon bort far och mor och vid den andra Gud och hans ord.

Y

DAG VFF 1368, s. 7–11. Efter Manuel Bengtson, Västerlanda sn, Bohuslän (f. 1849 i Svenseröd, Västerlanda). Upptecknad av Hulda Hammarbäck 1926.

- 1 Till henne så fria en bergeman så grann
– Aja mej va den sorgen ä tung –
Så körde han henne te bergestugan fram
– Medan tiden den varit så lång.
- 2 Å när hon hade varit i berget i åtta långa år
Så åstundade hon sej att åt kyrkan gå
- 3 Åt kyrkan kan du väl få gå
Bara du inte te din fader vill gå.
- 4 Han stoppa hennes öron, han stoppa hennes mun
Så förde han henne genom bergens grund
- 5 När hon fram te kyrkeporten kom
Så fick hon se var hennes fader han stod
- 6 [- -]
Å var har du varit i åtta långa år
- 7 Hos konungen i England har ja vart i åtta år
Å med honom ja stått mej rätt bra
- 8 För min fader ja inte sanning talat. Hör!
Hos bergeman i berget har ja vart i åtta år
- 9 Å med honom ja har åtta små
[- -]
- 10 När hon då in i kyrkan kom
Fick hon se, var hennes moder hon satt
- 11 Å var har du varit i åtta långa år
[- -]
- 12 Hos konungen i England har ja vart i åtta år
Å med honom ja stått mej rätt bra.
- 13 För min moder ja inte sanning talat. Hör!
Hos bergeman i berget har ja vart i åtta år
- 14 Å när hon längre fram i kyrkan kom
Fick hon se var den bergemannen stod
- 15 Å kära min moder I tagen mej i försvar
Å nej, du har aldrig sätat mej förr
- 16 Så tager han henne å sätter i rödan gullvagn
Så körde han te bergestugan fram
- 17 Så satte han henne på rödan gullstol
Å kammar å krusar hennes gullgula hår
- 18 Sen hugger han henne i styckena sju
Å alla hennes barn de stodo i en ring
- 19 Å somma de grät tårar, å somma de grät blod
[- -]
- 20 På graven där hördes varken klockor eller sång
– Aja mej va den sorgen ä tung –
Mer än en Guds ängel, som på graven han sang
– Medan tiden den varit så lång.

Titel: En bergmans visa.

Anmärkning

Ms saknar strofnr. Omkväderna utskrivna i str. 1, markerade i övriga strofer.

5:1 te ändrat från påbörjat till

5:2 han tillskrivet över raden

7:1 ja ändrat från jag

12:2 stått osäker läsning p. g. a. svårtydd ändring

Z

SLS 63, s. 9–11 (text), 67 (mel.). Replots skärgård, Österbotten. Mel. sannolikt efter Betty Sjöberg f. Gädda, som lärt den av sin mor; texten möjligen efter samma person. Upptecknad av Wilhelm Sjöberg 1897. Tryckt som FSF V:1 nr 8a och B.

M.M. ♩ = 40

Och jungfrun hon skulle sig till vakestugan gå.

— Men jag vet att sorgens dag är svår. —

- 1 Och jungfrun hon skulle sig till vake stugan gå.
 — Men jag vet att sorgens dag är svår. —
 Så tog hon sin väg till höga bärget blå.
 — Ty hennes sin i villovånda var.
- 2 Hon klappade på bärgets dörr, med fingrarna de små.
 Statt upp du bärgakung, drag låsen ifrån.
- 3 Och upp steg bärgakungen, drog låsena ifrån
 Stig in du jungfru skön, hvi här du ute står.
- 4 Och in steg sköna jungfrun i bärget så grant.
 Och bärgakungen bar sin brud i silkes säng.
- 5 Så blef hon i bärget i åtta runda år,
 Fick sönerna sju, en dotter så bård.
- 6 Och jungfrun hon gångar sig för bärgakungen stå.
 Ack gif o bärgakung att jag till moder går.
- 7 Och nog så skall du hem till moder din få gå,
 Men tala ej om mig, och barnena de små,
- 8 Och jungfrun hon gångar sig på faders gården in.
 Där vändes hennes hjärta, där fick hon annat sin.
- 9 Och moderen hon talade till dotteren så blid.
 Ack hvar o dotter min, du varit denna tid.
- 10 Hos bärgakungen har jag bodt i åtta runda år.
 Där har jag sönerna sju, och dotteren så bård.
- 11 Men knapt de orden jungfrun med modern talat
 har,
 Förn' bärgakungen vred invid dess sida står.
- 12 Ett slag han slog så blodet ran på liljevitan kind.
 Hvi står du här och prat så mycket ondt om mig.
- 13 Sen slängd han henne mot dörren. Nu packa dig härifrån,
 Och aldrig skall du få, hem till din moder gå.
- 14 Så bar han den jungfrun der gylne vagnen stod.
 Och röda blodet ran, likt strida strömmars flod.
- 15 Så körde han den jungfrun till höga bärget opp
 Och hästarna de sprang, likt snabba vindens lopp.
- 16 Farväl min kära moder, min hulda far också.
 Ty aldrig mer jag skall på Guds gröna jord få gå.
- 17 Farväl i bärg och dalar, Farväl i land och sjö.
 — Men jag vet att sorgens dag är svår. —
 Nu blir jag förd till bärget för att där sedan dö.
 — Ty hennes sin i villovånda var.

Titel: Jungfrun och bergakungen.

Melodianmärkning

T. 3: Korstecken utsatt även före n. 6, återställnings-tecken även före n. 8.

Textanmärkning

Omkväderna utskrivna i str. 1 och 17, markerade i övriga strofer.

3:2 jungfru skön ändrat från sköna jungfru

4:2 över brud står grant (rakt under grant i 4:1)

EJ AVTRYCKTA

- AA: Werner, Westergötlands Fornminnen, 1868, s. 93–94. Upptecknad av Hilder Werner. 2 strofer.
- AB: LUF 11735, s. 159–161. Efter Kersti Björklund f. Mårtensson, S:t Olofs sn, Skåne (f. 1873 i Borrby sn, Skåne); hon hade lärt visan av sin mor som sjöng den när hon »vaggade de små». Upptecknad av Sigfrid Svensson 1923. 10 strofer samt prosareferat. Tryckt i Skånska folkminnen, 1927, s. 92.
- AC: Stadsarkivet i Örebro, Örebro läns bildningsförb:s folkminnesarkiv, Excerptsaml. I, vol. 11, nr 513. Efter pigan Carin Beckius, Hjulsjö sn, Västmanland (f. 1833 i Linde stad, till Hjulsjö vid 22 års ålder). Upptecknad av Hulda Jansson 1926. 10 strofer.
- AD: DAG IFGH 988, s. 26–27. Efter Sofia Hansson, Steneby sn, Dalsland (f. 1839 i Tisselskogs sn,

Dalsland). Upptecknad av Tryggve Heimer 1927. Prosaberättelse med 6 versrader.

Följande versioner återgår direkt eller indirekt (med skillingtryck eller skolsångböcker som mellanled) på GA 1 [:I] (se B ovan):

AE: MAB Folkmelodier, bl. 121–123. Efter Anna Andersdotter Öberg f. Lenngren (f. 1780 i Överselö sn, Södermanland, d. 1856 i Strängnäs; Jonsson I, s. 581–583). Upptecknad av Emil Öberg vid 1850-talets början. Insänd till Mus. Akad. 1881. *Melodi* samt 21 strofer.

AF: ULMA 91:33, s. 36–37. Ydre hd, Östergötland. Upptecknad av G. Fr. Sundhammar på 1870-talet. 18 strofer.

AG: Efter pigan och kokerskan Olga Hansson f. Knutsson, Svedala, Skåne (f. 1898 i Tranås sn, Skåne); hon hade lärt visan ca 1912 av en väninna från Ryd. *AGa:* Olga Knutssons visbok (privat ägo, kopia i SVA). Nedskrivna av Olga Knutsson, troligen på 1910-talet. 15 strofer. *AGb:* SVA BA 412. Inspelad av Märta Ramsten 1969. *Melodi* (text sjungen efter visboken, se *AGa*).

AH: LUF 11735, s. 202–205. Skåne (Albo, Ingelstads eller Järrestads hd). Ur handskrivna visbok. Avskrift gjord av Sigfrid Svensson 1923.

AI: LUF 456, s. 125–126. Efter hemmansägaränskan Elna Linderoth f. Lundborg, N. Rörums sn, Skåne (f. 1851 i N. Rörum, d. 1934). Upptecknad av Albert Nilsson-Eskeröd 1926. 4 strofer.

AJ: LUF 4244, s. 9–10. Efter Elin Axelsson, Munkarps sn, Skåne (f. 1884 i Uggleskri, Munkarp); hon hade lärt visan av sin farmor Elsa Larsdotter (f. 1813 i N. Rörums sn, Skåne, d. 1899 i Uggleskri). Upptecknad av Helga Persson 1933. 4 strofer.

AK: Familjetradition från Ytterby sn, Bohuslän. Enligt Anders Carlsson sjöngs visan ca 1908 »i den melodivariant som här avses» av Axel Carlsson, Tega, Ytterby (f. 1867); den var även känd av den förstnämndes föräldrar Carl och Christina Carlsson, Skansen, Ytterby. *AKa:* SR B 2586:3:1. Efter småbrukaren Anders Carlsson (f. 1891 i Ytterby, d. 1968). Inspelad av Matts Arnberg och U. P. Olrog 1955. *Melodi* samt 3 strofer. *AKb:* SR Ma 57/10617:16:6. Efter Lena Larsson, Anders Carlssons syster (f. 1882 i Ytterby, d. 1967). Inspelad av Matts Arnberg och U. P. Olrog 1957. *Melodi* samt 7 strofer. Återgiven på grammofonskivor (Den medeltida balladen, SR RELP 5003–5006, och Lena Larsson

sjunger visor från Bohuslän, Caprice CAP 1179). *AKc:* SVA 52, bl. 3. Textnedskrift gjord av Anders Carlsson 1960. 4 strofer.

AL: Efter Ulrika Lindholm, Raukasjö, Frostvikens sn, Jämtland (f. 1886 i Frostviken, d. 1977). *ALa:* SR Ma 58/11696:9:1. Inspelad av Matts Arnberg 1960. *Melodi* samt 3 strofer. *ALb:* SVA 54, bl. 1. Textnedskrift gjord av Ulrika Lindholm ca 1960. 3 strofer.

AM: ULMA 25135, s. 11–12. Visnums sn, Värmland. Upptecknad av Mona Kalin 1963. 3 strofer.

AN: SVA BA 1638. Efter P. Anton Moberg, Rörbäcksnäs, Lima sn, Dalarna (f. 1905 i Rörbäcksnäs). Inspelad av Gunnar Ternhag 1972. *Melodi*- och textfragment (1 rad och mellanomkväde).

AO: Jämtl:s läns museum, Östersund, Musik C 35.1.2. Nedskrivna 1974 av Thyra Karlsson, Östersund (f. 1912 i Alanäs sn, Jämtland). 11 strofer.

AP: IF 115, s. 177–179. Lindkoski, Lapträsk sn, Nyland. Nedskrivna av rusthållaren Gustaf Henriksson Gammal i egen visbok, daterad 1904. 15 strofer. Efter en avskrift i SLS 360, s. 43 tryckt som variant D till FSF V:1 nr 8 A.

AQ: IF 110, h. 1, s. 43–45. Pellinge, Borgå lf, Nyland. Upptecknad av A. P. Svensson senast 1910. 21 strofer. Tryckt i Brage, Årsskrift IV, 1910, s. 198–199 och som FSF V:1 nr 8 A.

AR: IF 110, h. 1, s. 45. Efter fru Silver, Tusby sn, Nyland. Upptecknad av A. P. Svensson senast 1910. 2 strofer placerade som str. 22–23 efter texten AQ ovan. Tryckt som variant E till FSF V:1 nr 8 A.

AS: IF 110, h. 1, s. 45. Helsingfors. Upptecknad av A. P. Svensson senast 1910. 1 strof placerad som str. 24 efter texterna AQ+AR ovan. Tryckt i Brage, Årsskrift IV, 1910, s. 199 och som variant F till FSF V:1 nr 8 A.

AT: IF 110, h. 5, s. 130–132. Ingå sn, Nyland. Ur visbok skriven av Viktor Hernström. Avskrift gjord av A. P. Svensson senast 1910. 22 strofer. 1 strof tryckt i Brage, Årsskrift IV, 1910, s. 199 och som variant G till FSF V:1 nr 8 A.

AU: Efter Alvina Klockars f. Storfors, Lappfjärds sn, Österbotten (f. 1892). *AUa:* IF 141, s. 101–105. Nedskrivna av Alvina Klockars i egen visbok, daterad 1912. 17 strofer. (En avskrift i SLS 982, bl. 186–187 har 16 strofer.) *AUb:* IF 143 nr 7. Nedskrivna av Alvina Klockars i egen visbok, odaterad. 17 strofer. *AUc:* SLS band 1969:94.

Inspelad av Ann-Mari Häggman 1969. *Melodi* samt 2 strofer.

- AV: Familjetradition från Åboland. AVa: Visbok, kopia SVA mf 206. Nedskrivnen 1926 av Edit Johansson (f. 1900 på Nötö, Nagu sn, från 1937 bosatt i Kimito sn). 5 strofer. AVb: SR 61/M/9176:2:2. Efter Ester Sjöberg, den förras syster, Nötö (f. 1913 på Nötö). Inspelad av Matts Arnberg 1961. *Melodi* samt 2 strofer. AVc: SR 62/M/6247:9:6. Efter Edit Johansson, Kimito. Inspelad av Matts Arnberg 1962. *Melodi* samt 3 strofer. AVd: SVA 199:1. Textnedskrift gjord av Edit Johansson 1963. 5 strofer.
- AX: Efter Svea Jansson, Nötö, Nagu sn, Åboland (f. 1904 på Nötö, d. 1980); hon hade lärt visan av sin mormor Eva Gustava Jansson, Nötö (f. 1842 i Böle, Hitis sn, Åboland, d. 1929). AXa: SR Ma 58/11869:7:4. Inspelad av Matts Arnberg 1958. *Melodi* samt 2 strofer. AXb: SVA 53:1, bl. 4. Textnedskrift gjord av Svea Jansson ca 1960. 5 strofer.
- AY: IF mgt 1968/20. Efter Elsa Henriksson, Rosk-

laks, Korpo sn, Åboland (f. 1895 på Lökholm, Nagu sn, Åboland). Inspelad av Alfhild Forslin och Thorkild Knudsen 1968. *Melodi* samt 4 strofer.

- AZ: IF mgt 1967/1. Efter bonden och fiskaren Elis Jonaesson, Söderby, Pellinge, Borgå lf, Nyland (f. 1901). Inspelad av Alfhild Forslin och Sinikka Segerståhl 1967. *Melodi* samt 1 strof.
- BA: IF mgt 1968/3. Efter Edit Lingonblad, Kimo, Oravais sn, Österbotten (f. 1885 i Kimo). Inspelad av Ann-Mari Häggman 1968. *Melodi* samt 2 strofer.

På GA 35 (I ovan) återgår följande versioner:

- BB: DAG IFGH 2898, s. 30–32. Efter Maria Olsson, Nössemarks sn, Dalsland (f. 1849 i Nössemark). Upptecknad av Ragnar Nilsson 1932. 21 strofer.
- BC: DAG IFGH 5830, s. 12–21. Köla sn, Värmland. Ur handskrifter efterlämnade av Aug. Nilsson (f. 1851 i Skarbol, Köla). Avskrift gjord av Selma Nilsson 1954. 37 strofer.